

О. Я. Жураківська

Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ

РОЛЬ ЛЕКЦІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕОРЕТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В СИСТЕМІ БОЛОНСЬКОЇ ОСВІТИ

Роль лекції в умовах кредитно-модульної системи освіти полягає в: формуванні зацікавленості студентів до вивчення предмету; створенні «стандарту дисципліни»; встановленні конкретних зв'язків предмету з іншими клінічними і теоретичними дисциплінами; інтерактивному характері навчання на лекції; експрес-контролі ефективності навчання студентів в процесі лекції; систематизації та узагальненні накопичених знань, формуванні на їх основі ідейних поглядів, переконань майбутнього лікаря-фахівця з розвитком пізнавальних і професійних його інтересів. Лекція покликана не тільки формувати у студентів основи знань з певної наукової галузі, а й визначати напрями, зміст і характер інших видів навчальних занять (семінарів, практичних і лабораторних робіт) та самостійної роботи. Дидактична та виховна роль лекції полягає в тому, щоб дати студентам сучасні, цілісні, взаємозалежні знання, рівень яких визначається цільовою установкою до кожної конкретної теми.

Ключові слова: лекція, анатомія людини, вищі медичні заклади.

Болонська система освіти є унікальним фактом інтеграції вузів різних країн Європейського простору з метою досягнення єдиних стандартів навчання [3]. Набутий досвід кредитно-модульної системи навчання показав, що така організація навчального процесу сприяє його інтенсифікації, систематизації засвоєння студентами навчального матеріалу, посилення мотивації та відповідальності студентів за результатами навчальної діяльності, забезпечення відповідних умов для програмного матеріалу та підготовки до контролю знань [2].

Основна частина. В кредитно-модульній системі навчання акцент і основна увага приділяються самостійній роботі студента, адже те що зроблено самостійно залишає «структурний слід» в пам'яті і служить основою компетентності майбутнього спеціаліста – лікаря [3, 6]. За таких умов складається враження, що при використанні кредитно-модульної системи освіти роль лекційного курсу в навчальному процесі є другорядним і малопродуктивним. Тому мета дослідження полягає в тому, щоб розкрити роль лекції та її значення в підготовці майбутніх лікарів-спеціалістів, забезпечити викладення лекційного матеріалу з урахуванням побудови ефективної співпраці між лектором і студентом.

В наш час науково-технічного прогресу студенти отримують широкий доступ до науково-навчальної інформації на паперових (навчальні посібники, атласи, журнали, монографії) та електронних носіях (електронні навчальні посібники, атласи, інтернет, відео- і аудіолекції, тощо), що з однієї сторони не завжди дозволяє виділити основний матеріал дисципліни для подальшого клінічного мислення в потоці інформації, з іншої сторони потреба в традиційній лекції та її конспектуванні зникає, оскільки студенту не цікаво слухати та конспектувати на лекції те, що він може прочитати у підручнику чи в Інтернеті [1, 4].

У вивченні анатомії людини лекція рідко виконує функцію основного джерела інформації, однак є методологічною і організаційною базою для всіх форм навчальних занять [3, 5]. Цінність лекції полягає у тому, що у її процесі студент має змогу засвоїти значно більше інформації, ніж за той самий час самостійної роботи. Під час лекції формуються погляди й переконання студентів, уміння критично оцінювати здобуту інформацію. На лекції розглядаються найгостріші проблемні і вузлові питання з навчальних дисциплін, висвітлюються шляхи розв'язання проблем сучасною наукою і практикою, розглядаються важкі для самостійного опрацювання студентами питання навчальної програми, подається матеріал про новітні наукові досягнення тощо. Студент у процесі лекції може отримати відповідь на будь-яке запитання, що дасть йому змогу повноцінно включитися в навчально-пізнавальну діяльність. Однак лекція у навчальному процесі має певні недоліки: привчає студентів до пасивного, некритичного сприймання навчального матеріалу; частина слухачів, не аналізуючи і не усвідомлюючи викладену лектором інформацію, механічно записує її; відвідування лекцій гальмує бажання студентів самостійно працювати; неоднорідність контингенту студентської аудиторії (100-120 чоловік), яка є різною по здібностях, рівню і типу сприйняття навчальної інформації; неможливість індивідуального підходу до багаточисленної аудиторії. Для нівелювання вищевказаних недоліків лекції з анатомії людини повинні відповідати

таким вимогам: формування зацікавленості і мотивації у студентів до вивчення конкретного розділу дисципліни за рахунок клінічної ситуації. Такий підхід в читанні лекції дозволяє конкретизувати перелік знань і умінь необхідних студентам для продовження навчання на старших курсах та для практичної діяльності лікаря. Окрім того такий підхід в читанні лекції встановлює міждисциплінарні зв'язки; тема лекції повинна чітко відповідати навчальній програмі, тематиці плану, а зміст методичної розробки лекції, цілі і задачі повинні бути чітко означені і досягнуті в рамках даної лекції. Це дозволить чітко розмежувати навчальні цілі лекції, практичних занять, самостійну роботу студентів; лекцію доцільно супроводжувати різними способами логічного викладу матеріалу шляхом використання інформаційних блоків (побудова схем і малюнків на очах у слухачів) і завдань, які дозволять добитися в студентів систематизації вивченого матеріалу; для лекцій з анатомії людини важливу роль відіграє використання візуального ряду матеріалу, заздалегідь підготовленого лектором (мультимедійні презентації, макропрепарати, мікрофотографії, короткотривалі 2-3 хв навчальні фільми), які дозволяють: полегшити засвоєння матеріалу студентам; підтримувати постійний інтерес та увагу студентів до матеріалів викладених лектором; сприймати студентами значний об'єм матеріалу; досягнути уніфікації викладання у зв'язку з тим, що розроблені матеріали можуть бути використані студентами в подальшому їх навчанні; використання на лекціях комп'ютерних технологій допомагає створити свідому мотивацію у студентів стосовно вивчення фундаментальних дисциплін і розвинути клінічне мислення. При читанні лекцій з анатомії доцільно використовувати віртуальні програми, що відображають шари людського тіла з різних ракурсів. Згадані програми дають можливість досліджувати тіло людини на різних рівнях, відображати окремі анатомічні утворення та їх топографію, а також, демонструють процес препарування поверхневих структур і глибоко розміщених органів.

Застосування на лекції алгоритмізації навчання студентів: у викладенні матеріалу, відповідях на запитання, обговорення окремих положень ситуаційних задач, контролю засвоєння лекційного матеріалу. За такого типу побудови лекції можливо досягнути 3-го таксологічного рівня [1, 5], який дозволяє студенту використовувати вивчений матеріал в нових ситуаціях, створює передумови для уважної роботи на лекції, формує задоволення від навчального процесу як у лектора, так і у студентів.

Заклучення

Роль лекції в умовах кредитно-модульної системи полягає в: формуванні зацікавленості студентів до вивчення предмету; створенні «стандарту дисципліни»; встановленні конкретних зв'язків предмету з іншими клінічними і теоретичними дисциплінами; інтерактивному характері навчання на лекції; експрес-контролі ефективності навчання студентів в процесі лекції; систематизації та узагальненні накопичених знань, формуванні на їх основі ідейних поглядів, переконань майбутнього лікаря-фахівця з розвитком пізнавальних і професійних його інтересів. Лекція покликана не тільки формувати у студентів основи знань з певної наукової галузі, а й визначати напрями, зміст і характер інших видів навчальних занять (семінарів, практичних і лабораторних робіт) та самостійної роботи. Дидактична та виховна роль лекції полягає в тому, щоб дати студентам сучасні, цілісні, взаємозалежні знання, рівень яких визначається цільовою установкою до кожної конкретної теми; забезпечити в процесі лекції творчу роботу студентів спільно з лектором; виховувати у студентів професійно – ділові якості та розвивати у них самостійне творче мислення; викликати у студентів необхідний інтерес, давати напрямок для самостійної роботи.

Список літератури

1. Barinov Je. F Rol' mul'timedijnoj obuchajushhej sistemy v realizacii uchebnogo processa na kafedrah gistologii, citologii i jembriologii vysshih medicinskih uchebnyh zavedenij Ukrainy / Je. F. Barinov, K.S. Volkov, S. B. Gerashhenko [i dr.] // - Svit biologii ta medicini. - 2014. - №2. – S. 209-214.
2. Koval'chuk L. Ja. Rezul'tati realizacii novitnih metodik organizacii navchal'nogo procesu v Ternopil'skomu derzhavnomu medicnomu universiteti im. I.Ja. Gorbachevs'kogo ta plani na majbutne / L.Ja. Koval'chuk // Medichna osvita. – 2012. – № 2. – S. 11-17.
3. Knjazevich-Chorna T. V. Osobлива rol' lekcii pri vikladanni teoretichnih disciplin studentam-inozemcjam u vishhij medicnijh zakladah / T.V. Knjazevich-Chorna // Galic'kij likars'kij visnik – 2013. - №1. – S.104-105.
4. Krivec'kij V. V. Informacijni tehnologii v navchannij studentiv na kafedri anatomii ljudini im. M.G. Turkevicha / V.V. Krivec'kij, B.G. Makar, F.D. Marchuk // Medichna osvita. – 2013. – №1. – S. 61-63.
5. Miheev A. O. Suchasni zasadi provedennja lekcijnih zanjat' u vishhij medicnijh shkoli / A.O. Miheev // – Ternopil', 15–16 travnja, - 2014. – S. 104-105.
6. Rozhko M. M. Rol' lekcii u suchasnomu navchal'nomu procesi / M.M. Rozhko, G.M. Erstenjuk, I.V. Emel'janenko // – Ivano-Frankivs'k, - 2012. – S. 16-18.

Реферати

**РОЛЬ ЛЕКЦИИ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ
ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН
В СИСТЕМЕ БОЛОНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

Журакивская О. Я.

Роль лекции в условиях кредитно-модульной системы образования заключается в: формировании заинтересованности студентов к изучению предмета; создании «стандарта дисциплины»; установлении конкретных связей предмета с другими клиническими и теоретическими дисциплинами; интерактивном характере обучения на лекции; экспресс-контроле эффективности обучения студентов в процессе лекции; систематизации и обобщении имеющихся знаний, формировании на их основе идейных взглядов, убеждений будущего врача-специалиста с развитием познавательных и профессиональных его интересов. Лекция призвана не только формировать у студентов основы знаний по определенной научной области, но и определять направление, содержание и характер других видов учебных занятий (семинаров, практических и лабораторных работ) и самостоятельной работы. Дидактическая и воспитательная роль лекции заключается в том, чтобы дать студентам современные, целостные, взаимосвязанные знания, уровень которых определяется целевой установкой на каждую конкретную тему.

Ключевые слова: лекция, анатомия человека, высшие медицинские заведения.

Стаття надійшла 30.10.2014 р.

**THE ROLE OF LECTURE IN TEACHING
THEORETICAL SUBJECTS
IN BOLOGNA EDUCATION SYSTEM**

Zhurakivska O. Ya.

The role of lecture in a credit-module system lies in the formation of students interest to the subject studying; creating a "standard of discipline"; establishing specific subject links with other clinical and theoretical disciplines; interactive character on lecture studying; express- control of training students effectiveness in the process of lecture; systematization and generalization of accumulated knowledge, formation on their basis of ideological views, beliefs of future doctor-specialist with the development of cognitive and professional interests. The lecture is designed not only to form students' basic knowledge in a particular scientific field, but also determine the direction, content and nature of other types of classes (seminars, practical and laboratory work) and independent work. Didactic and educational lecture role is to give students a modern, holistic, interconnected knowledge level of which is determined by target setting for each particular topic.

Key words: lecture, human anatomy, higher medical institutions.

УДК 378.147+614.253.4+577.1

М. В. Карпець

Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ

**ЗАСТОСУВАННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ, ЯК ОБ'ЄКТИВНОГО МЕТОДИЧНОГО
ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНКИ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ**

У статті розглянуто питання адекватності оцінювання навчальної діяльності студентів. Це обумовлено тим, що об'єктивність оцінювання знань студентів – шлях до мотивації систематичної навчальної діяльності. Обґрунтовуються переваги тестового контролю, як одного із засобів педагогічної діагностики. Подаються пропозиції щодо вирішення проблеми якості контролю знань з досвіду викладання дисципліни «Медична хімія» для студентів-першокурсників за умов кредитно-модульної системи навчання.

Ключові слова: тестування, контроль знань, кредитно-модульна система.

Система навчання у вищій школі - багатогранний процес, який складається з цілого ряду взаємопов'язаних елементів. Серед них важливе місце посідає контроль знань, тобто організація зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом. Посилення уваги до проблеми контролю знань викликано не тільки бажанням визначити ступінь підготовленості студентів, але і удосконаленням всієї системи навчання.

Приєднання системи освіти України до Болонського процесу вимагає створення об'єктивного методичного інструментарію оцінки якості навчання. Необхідність розробки ефективної системи моніторингу якості освітнього процесу була визначена державними документами у галузі вищої освіти як одна з найважливіших проблем [6]. Міністерство освіти України спрямовує зусилля науковців, практичних працівників освітньої галузі на розробку та впровадження тестового контролю знань у навчальний процес. Мова йде про систематичне застосування тестових методик для оцінки рівня навчальних досягнень студентів.

Засобом визначення кількісних і якісних параметрів технології навчання виступає контроль, як один із невід'ємних компонентів процесу діагностування навчальних досягнень студентів. Серед основних форм контролю знань студентів (поточний, модульний, підсумковий) особливе місце займає поточний контроль, мета якого – відстежувати перебіг навчання, отримувати інформацію про відповідність навчальних досягнень студентів вимогам чинної програми. Ефективне застосування тестів вимагає від викладача ознайомлення з типами тестових завдань, загальними підходами до їх створення та особливостями оцінювання. Керуючи процесом навчання, викладач повинен не тільки повідомляти студентам певну інформацію або